

Første Afdeling.

Familieforhold, Skolegang, Tyendeforhold og Umyndighedsforhold, samt Værnepligt.

Andet Kapitel.

Om Barnefødsel, Jordemødre og Daab.

1. Frugtsommelige Qvinder skulle til deres og deres Fosters Frelse betjene sig af en examineret Jordemoder, og de maa under en Mulkt af 2 Mk. til 5 Rdr. til den autoriserede Jordemoder ikke lade sig betjene af et Fruentimmer, der ikke er examineret eller prøvet, med mindre det er beviisligt, at en autoriseret Jordemoder ikke har været at erholde. Med samme Mulkt straffes Fruentimmeret, der, uden i det nævnte Tilfælde, ulovligt har udført Forretningen. (Reglm. 21. Nov. 1810 § 33),

2. Derimod kan det ikke formenes Nogen at betjene sig af en anden oplært eller examineret Jordemoder, enten fra samme eller fra et andet Distrikt, istedetfor den ansatte; men den i Distriktet med Løn ansatte Jordemoder har da Ret til at fordrø en Fjerdedeel af den reglementerede Betaling, med mindre hun ei har været at erholde, da hun naturligviis Intet kan fordrø.

Den reglementerede Betaling er nu, udenfor Kjøbenhavn: for at betjene en Gaardmands Kone mindst 2 Rdr.; for en Huusmands Kone mindst 1 Rdr.; og for en Inderstes eller jordløs Huusmands Kone mindst 3 Mk. For alle andre, der opholde sig paa Landet, saavel som af Kjøbstad-Indvaanere, nyder Jordemoderen, Betaling eftersom de nærmest kunne sættes i Klasse med den ene eller den anden af de anførte Klasser.

For Betjening af Fattige nyder Jordemoderen 3 Mk, for hver, som udredes af Communen. (Lov af 8 Marts 1856 § 3. Reglem. 1810 § 19 - 22).

Naar Veiens Længde eller Omstændighederne kræver, at Jordemoderen maa betjene sig af Vogn, bør de, som begjere hendes Hjælp, enten selv lade hende afhente og hjemføre, eller og godtgjøre hende de Omkostninger, hun anvender paa den nødvendige Befordring.

Naar Jordemødrene i Landdistrikterne kaldes til at betjene Fattige, eller Huusmænds og Indersters Hustruer, der ikke selv have Heste og Vogn, paaligger det Distriktets Gaardmænd uden Betaling at afgive Befordring efter Omgang og paa Tilsigelse af Sognefogden eller Oldemanden.

3. Foruden denne for hver Forretning fastsatte Betaling, nyder enhver fast ansat Distriktsjordemoder endvidere en fast Lønning, som paa Landet beløber sig til 30

Rdr. aarlig i Penge, der efter 10 Aars god Tjeneste forhøies med 10 Rdr.; desuden 2 Favne Brænde eller et dertil svarende Quantum Tørv, et 4 a 5 Fag stort Bondehus med en liden Have, samt Græsning og Vinterfoder til een Ko, eller istedet derfor saamegen Jord som kan afgive saamegen Græsning og Foder. Skulde hun hellere attraae Huusleie, maa samme bestemmes til 6 Rdl. aarlig. (Lov af 10 Marts 1856 § 1 og Reglm. 1810 § 15).

I Kjøbstæderne, hvorunder ogsaa de Landboere høre, som ere henlagte under Kjøbstadens Kirker, er derimod en Jordmoders aarlige Løn bestemt til 50 Rd.. 2 Favne Brænde eller et dertil svarende Quantum Tørv, Græsning til en Ko, om Kjøbstaden eier Jorder og desuden fri Bolig, bestaaende af 2de Værelser med Kjøkken.

I de Distrikter paa Landet, hvor tilstrækkelig Jordlod til Sommergræsning og Avling af den fornødne Vinterfourage til en Ko ikke er tillagt Jordmoderen, bliver det Manglende at erstatte hende af Distriktet, enten ved Ydelse in natura, eller, hvis mindelig Forening derom ikke kan tilveiebringes, ved en Pengegodtgjørelse, der i Tilfælde af Meningsulighed mellem Distriktet og Jordmoderen fastsættes af Amsraadet. Forsaavidt der efter Overenskomst istedetfor Græsning er tillagt Jordmoderen en fast Vederlag, bliver foranstaaende Bestemmelse uden Anvendelse, saafremt Vederlaget af Amsraadet skjønnes, allerede at være saa rigeligt, at det tillige indeholder Godtgjørelse for Vinterfodring til en Ko, i andet Fald bestemmer Amsraadet, i Mangel af mindelig Forening, den Forhøielse af Vederlaget, der bør indrømmes. (Lov af 8 Marts 1856 § 2).

Jordmoderboligen vedligeholdes for Distriktets Regning, og naar Distriktet istedetfor Græsning har overladt hende Jord, nyder Jordmoderen samme uden Byrde af Hegnsomkostninger og Skatter, med mindre ved speciel Forening anderledes maatte være bestemt (Rskr. 10 Dcbr. 1816). Boligen skal holdes assureret og Udgifterne derved afholdes af Distriktet (Rskr. af 25. April 1818). Da Jordmoderen tilkommer fri Bolig, bør en passende Kakkellovn anskaffes af Distriktet (Rskr. 15 Septbr. 1842). Til Jordmoderboligen bør vælges det Sted, der bedst convenerer det hele Jordmoderdistrikt (Rskr. 14 Mai 1846).

- Distriktet skal forsyne Jordmoderen med de Redskaber, som ere fornødne til hendes Bestilling, navnlig en Sneppert, et Sølvrør, et Klysteerapparat og et Rør til Luftindblæsning, samt i Kjøbstæderne tillige en Fødselsstol (Rskr. 12 Aug. 1817).

Naar Redskaberne første Gang ere anskaffede af Distriktet, overleveres de Jordmoderen ved Syn og tilbageleveres paa samme Maade; ere de en Gang anskaffede Redskaber uden Jordmoderens Forsømmelse blevne ubrugelige, anskaffes de paany af vedkommende Distrikt (Indenrigsm. Skr. af 6 Aug. 1850).

4. De paa Huset, samt Brændselens, Græsningens og Fouragens Anskaffelse m. m. nødvendige Omkostninger udredes af vedkommende Jordmoderdistrikt, og lignes alene paa Hartkornet (Rskr. 15 Juli 1847), hvorhos den vedkommende

Politimester skal udføre Repartitionen (Rskr. 24 Decbr. 1814) og Sognefogderne i Almindelighed opkræve Bidragene.

- Derimod skal Pengelønnen for samtlige i et Amt ansatte Jordemødre lignedes paa Amtets Hartkorn og udbetales af Amtsrepartitionsfondet.

5. Jordemødre paa Landet, som entlediges formedelst Alder eller Svagelighed, have Adgang til Pension, der udredes af Amtsrepartitionsfonden og i hvert enkelt Tilfælde bestemmes af Amtsraadet, dog saaledes, at den ikke maa overstige Beløbet af den faste Pengeløn, Alderstillægget tillige derunder indbefattet. (Lov af 8 Marts 1846 § 4).

Den almindelige Regel er iøvrigt, at en afskediget Jordemoder erholder indtil 2/3 af Pengelønnen; og kun hvor den Paagjældende med Duelighed og Troskab har gjort Tjeneste i en særdeles lang Række af Aar gives den fulde Pengeløn (Coll, Tidende for 1834 Pag. 893).

6. Jordemødrene ere forpligtede til ufortøvet at indfinde sig hos enhver Barselkone i deres Distrikter, som maatte trænge til deres Hjælp, selv om den Fødende er angreben af en smitsom Sygdom (Rskr. 28 Nov. 1829); i Vægringstilfælde skal Jordemoderen første Gang af Politimesteren inden Retten gives en alvorlig Irettesættelse, anden Gang skal hun tiltales til sin Bestillings Forbrydelse. (Reglem. 1810 § 39.)

Dersom den i et Distrikt ansatte Jordemoder ikke er tilstede, som og i hendes Sygdom, bør nærmeste Distrikts Jordemoder uvægerligen indfinde sig for at betjene Den, til hvis Hjælp hun forlanges, efter at hun forud har anmeldt saadant for sin Øvrighed, dog maa hun i intet Tilfælde opholde sig over 24 Timer udenfor Distriktet. Vil en Jordemoder i andre end saadanne Nødstilfælde forlade sit Distrikt, bør hun først ansøge om Øvrighedens Tilladelse dertil. (35 36).

7. Naar Jordemoderen kaldes til en Barselkone, bør hun i Almindelighed ved Sindighed og anstændigt Forhold søge at vinde Vedkommendes Agtelse og Tillid (38); navnlig bør hun afholde sig fra al stærk Drik saavel før som efter Barnefødselen.

Hun bør vogte sig for at forskrække Konen, om hun finder hendes Tilstand tvivlsom, eller om hun mærker, at Fosteret er sygt, dødt, eller maatte have nogen Vanskabning. Bemærker hun nogen vanskelig Omstændighed, skal hun raadføre sig med en anden kyndig Jordemoder, om nogen findes der paa Stedet. Hun maa ikke give eller anordne en Fødende noget utidigt Middel, af hvad Navn nævnes kan, især til at befordre Fødselen. (Instrux af 3die Mai 1836)

Hun maa ei i Haab om større Fordeel andetsteds forlade den Fattige, som hun først er kaldet til, og som nærmest trænger til hendes Hjælp; og naar Fødselen er begyndt, maa hun slet ikke forlade den Fødende, ei heller siden, om pludselig Død kunde befrygtes. (Forordn. 30 Nov, 1714),

8. Jordmoderen maa ikke give noget Fruentimmer, gift eller ugift, noget Medikament eller andet Middel, af hvad Navn nævnes kan, hvorved Fostret i Moders Liv kunde beskadiges, dræbes eller til Utide dødt eller levende uddrives, ei heller give Fruentimmeret selv eller Andre Anslag derpaa; gjør hun det, straffes hun med Tugthuusstraf for Livstid.

Hun maa ei kurere paa Barselkoner, spæde Børn, syge Qvindfolk eller Andre, med mindre de ere i stor Nød og ei kunne faae Hjælp hos nogen Læge,

Misbruger hun den Fortrolighed, som et ulykkeligt besvangret Fruentimmer viser ved at betroe sig til hende, straffes hun med sin Bestillings Fortabelse. Hun maa ei friste den Fødende til at nævne Barnefader og overhovedet ikke aabenbare Noget, som maatte betroes hende i Anledning af hendes Forretninger, eller som hun derved maatte faae at vide om et Fruentimmers Sygdom eller Legemsbræk. (Reglm. § 40 - 42 og Instr. af 3. Mai 1836.)

9. Det umiddelbare Opsyn med Jordmodervæsenet paaligger den underordnede Øvrighed paa ethvert Sted; ligesom det og er de beskikkede Lægers Pligt, enhver i sit Distrikt at anvende den yderste Opmærksomhed paa, om nogen Uorden i denne Henseende skulde finde Sted, og i saa Fald strax anmelde saadant enten for Stedets eller Amtets Øvrighed.

Ligeledes skal Stifts- eller Landphysikus ifølge Embedspligt føre Overopsyn over Jordmodervæsenet i alle de Distrikter, som ligge under hans Phystkat, samt med Beredvillighed oplyse og veilede Øvrigheden, naar denne i tvivlsomme Tilfælde henvender sig til ham.

Ved Forandringer i Jordmoderdistrikterne skal Sogneforstanderskabets Betænkning indhentes (Anordn. 13 Aug. 1841), men iøvrigt hører Jordmodervæsenet nærmest under Vedkommende Underøvrighed, dog at, forsaavidt der er Spørgsmaal om Foranstaltninger i denne Henseende, der kunne medføre Udgifter for Distriktet, Forstanderskabernes Betænkning bør indhentes, førend deslige Foranstaltninger bringes til Udførelse.

Navnlig er det ikke Sogneforstanderskabet, der skal skaffe Jordmoderen Bolig eller købe eller opbygge en saadan, ligesom det ikke heller kan afslutte en for Beboerne bindende Overenskomst om den Erstatning, der bliver at yde Jordmoderen, naar de tilkommende Emolumenter ei præsteres in natura; men det paaligger Politimesteren i denne Henseende at foranstalte det Fornødne efter Ordre fra Amtmanden, der herom har at konferere med Amtsraadet (Rskr. 25 Marts 1843 og 15 October 1844).

10. Ledige Jordmoderbestillinger besættes af Overøvrigheden (Amtmanden), naar Stedets Øvrighed efter Overlæg med Distriktets Læge har gjort Forslag desangaaende (§ 23). Paa gjort Forespørgsel i denne Henseende har Kancelliet den 15de Juni 1841 svaret, at Amtet vel bør indhente den lokale Øvrigheds Forslag, men at der ved Afgjørelsen dog væsentligen maa tages Hensyn til om der findes nogen examineret Jordmoder, der ei har anden Ansættelse, hvilken,

naar hun har den fornødne Duelighed, maa kunne anbringes i den vacante Plads, endog uden at være bragt i Forslag af den lokale Øvrighed,

Jordemødre, som forinden de endnu have faaet offentlig Ansættelse ville nedsætte sig og practisere, skulle først anmelde dette for Amtmanden og Stifts- eller Landphysikus, samt personligen henvende sig til Underøvrigheden og Distriktslægen, for hvem de skulle godtgjøre, at de ere berettigede til at udøve Fødselshjælp (Rskr, 3 April 1844).

11. Tilstundende Jordemødre skulle oplæres paa Fødsels- og Pleiestiftelsen i Kjøbenhavn, hvis Direction bekjendtgjør i de offentlige Tidender naar Lærlinge sammesteds kunne optages.

Det Fruentimmer, der skal kunne antages til Oplærelse som Jordemoder, maa ikke være under 20 og ikke over 30 Aar; fremdeles bør hun have Beviis fra hendes Sjælesørger om hendes Sædelighed, og Attest fra en Læge om hendes physiske Bekvemhed, hvorved tillige maa iagttages, at hun ikke har nogen Legemsbræk eller Mangel, som kunde opvække Skræk eller Afskye hos den Fødende; ogsaa skal, under lige Beqvemhed til at bringes i Forslag, den nyde Fortrinet, som er (eller har været) gift og selv har født Børn; (Reglm. 1810 § 30).

Ved Kanc. Circulaire af 18 Juli 1843 er det derhos paalagt samtlige Amtmænd: ved Antagelse af Elever til Oplærelse paa Fødselsstiftelsen, hvad enten det er til gratis Underviisning eller til Oplærelse paa Amternes Bekostning, ikke blot strengt at paasee Tilstedeværelsen af foranførte Egenskaber, men og at have Vedkommendes Evner og Dannelsen for Øie, og navnlig paasee, at der ved Attest fra vedkommende Præst eller paa anden Maade tilveiebringes Vished for, at de Paagjældende med Færdighed og forstandigen kunne læse og skrive, ligesom og Ingen antages som Elev, medmindre hun ved Attest fra vedkommende Physikus eller Distriktslæge godtgjør, at hun er fysisk beqvem dertil og at det ikke mangler hende paa de fornødne Anlæg.

Ved den Examen, som Lærlingene maa underkaste sig efter udstaaet Læretid, uddeles tvende forskjellige Karakterer med Hensyn til Enhvers Flid og Duelighed, hvilke Karakterer skulle indføres i Lærebrevene, og skal der ved Besættelsen af de ledige Jordemodertjenester tages Hensyn til disse Karakterer.

Naar Nogen befindes, som er i Besiddelse af alle fornødne Egenskaber, men ikke har Evne til selv at bekoste Oplærelsen, da er Overøvrigheden, naar den finder det efter Omstændighederne nødvendigt, bemyndiget til at foranstalte hende oplært paa det Offentliges Bekostning.

Omkostningerne paa en saadan Lærlings Ophold og Underviisning i Stiftelsen, samt paa hendes Hen- og Hjemreise skal, om hun er bestemt til at ansættes i et Landdistrikt, udredes af hele Amtets Hartkorn paa samme Maade som Jordemødrenes Pengeløn (Reglm. § 31).

12. Jordemødre udenfor Kjøbenhavn, der gjøre sig skyldige i et saadant Forhold, at Bestillingen ei længer kan betroes dem, kunne afskediges ved Resolution af Amtmanden, dog at Stifts- eller Landphysici og i tvivlsomme Tilfælde ogsaa Sundhedskollegiets Betænkning indhentes, naar Spørgsmaalet om Afskedigelse opstaaer i Anledning af Feil, begaaede i Udøvelse af Jordemoderens Kunst.

Saafermt Jordemoderens Forhold maatte gjøre det nødvendigt, skal tilligemed hendes Bestilling ogsaa Rettigheden til at øve Jordemoderkunsten betages hende (f. Ex. i Tilfælde af grov Uvidenhed i Kunsten eller Drikfældighed), hvorimod det ellers ikke er ubetinget nødvendigt, at en saadan Jordemoder med Bestillingen tillige skal miste Rettigheden til at praktisere og derved Leiligheden til at ernære sig. (Pl. 27 April 1832).

Klager over Jordemødre, eller fra disse, indleveres til vedkommende Øvrighed, som i Overensstemmelse med de gjældende Love enten selv afgjør eller til Domstolene henviser de Sager, som angaae Overtrædelse af Anordningerne om Jordemodervæsenet. (§ 11).

13. Dersom et Fruentimmer føder i Dølgemaal, og ikke bruger de ordentlig beskikkede Midler, som hende og Fosteret kunde betjene, og samme bliver borte, eller paaskydes at være dødfødt eller i andre Maader forkommer, da skal hun agtes, som om hun sit Foster med Villie havde ombragt. (D. L. 6 - 6 - 8.) Forsætligt Barnemord straffes med Halshugning, og det ikke blot paa den Moder, der dræber sit Barn strax efter Fødselen, men og paa den, der fordriver det ufødte Foster ved indvortes Midler. (6 - 6 - 7).

14. Den, som henlægger enten sit eget eller Andres Barn paa vild Mark, hvor Folk ikke ere, eller lettelig formodes at komme, og der forlader det, skal agtes som Manddræber og have sit Liv forbrudt, omendskjøndt Barnet ved Guds Forsyn findes og bliver ilive.

Men lægges Barnet i Marken paa alfar Vei, eller saanær ved Byen, at Folk det lettelig kunne træffe, da straffes den, som sligt gjør, med Kagstrygning og Hensættelse til offentligt Arbeide for Livstid, og omtrent den samme Straf anvendes paa den, der henlægger Barnet i Huus eller By, hvor det strax af Folk kan findes og reddes. (6 - 6 - 10).

Om Daab.

15. Forældre ere ei, ved den verdslige Øvrigheds Tvang, forbundne til inden nogen vis Tid at lade deres Børn døbe, dog forventes det, at Ingen uden Nødvendighed udsætter deres nyfødte Børns Daab (Fr. 27. Juli 1771 Lov af 4de Marts 1837 § 1.)

16. Daaben bør, som Sacrament, ordenligviis altid forrettes af vedkommende Præst og i Kirken.

Dog bør det, naar Barnet formedelst beviisligt Sygdomstilfælde kunde være Fare undergivet ved at føres til Kirken, være tilladt at lade det døbe i dets Hjem, hvilket Præsten paa Forlangende skal forrette, men denne Hjemmedaab bør siden, naar det uden Fare for Barnet kan skeep, stadfæstes i Kirken. (Fr. 30 Mai 1828 § 2.)

Beviset med Hensyn til Barnets Svagelighed er overladt til Præstens Bedømmelse, der skal tage billigt Hensyn til Vedkommendes Kaar, Afstanden fra Lægen m. m., som gjør at Lægeattest ei altid kan finde Sted. (Rskr. 16 Septbr. 1829),

17. Naar et Barn saaledes hiemmedøbes, skal Daaben dog forrettes af vedkommende Præst, med mindre Barnet maatte være i saa øieblikkelig Livsfare, at det var umuligt at faae Daaben forrettet ved ham; thi da maa en anden ordineret Mand, en Skolelærer eller en anden vel oplyst Christen af sat Alder og gode Sæder døbe Barnet, ligesom Daaben da og kan meddeles af Barnets Fader.

Jordemødre eller andre Qvinder maa ikke bruges dertil, med mindre Barnets Svagthed, i Forbindelse med de øvrige Omstændigheder, skulde forhindre at faae en Mandsperson af foranførte Egenskaber til at forrette Daaben (Fr. 30. Mai 1818 § 3).

18. Naar Barnet døbes hjemme i Huset, er det Præsten tilladt at gjøre saadanne Afkortninger i den foreskrevne Formular, som Omstændighederne kræve. Dog maa ingenlunde forbigaaes, hvad der væsentligt hører til den christne Daab.

Hvor en Uordineret i Medhold af det Foranstaaende forretter Hjemmedaaben, bør han, efter at have ladet sig opgive Barnets Navn, blot navngive det, og ved at øse reent Vand paa dets Hoved, døbe det i Navnet Faderens, Sønnens og den Hellig Aands, samt derpaa læse Fader Vor.

Iøvrigt bør ved Hjemmedaaben al mulig Værdighed og Anstændighed iagttages. (§ 4).

19. Daaben og dens Stadfæstelse i Kirken tilfalder altid, hvor intet særskilt Regulativ deri gjør Forandring, Sognepæsten i den Menighed, hvortil Barnet hører paa den Tid, Handlingen forrettet (saaat, naar Barnet er født i eet Sogn, men Forældrene inden dets Daab flytte til et andet, Barnet da skal døbes i det sidste).

Til Hjemmedaab kan derimod, hvor flere Præster ere ansatte ved samme Menighed, enhver af disse bruges. Naar en Anden end en af Menighedens Præster har forrettet en Hjemmedaab, bør Faderen, eller naar denne er fraværende eller Barnet er født udenfor Ægteskab, den, der har forrettet Daaben, inden 24 Timer i en Kjøbstad og 4 Dage paa Landet, derom gjøre Anmeldelse til

Sognepræsten, for at denne kan foranstalte den fornødne Antegnelse i Kirkebogen.

Denne Anmeldelse bør indeholde en fuldstændig Forklaring om Aarsagen til at Barnet blev hjemmedøbt, og hvis Daaben er forrettet af en Uordineret Person, bør Præsten tillige forsikre sig om, at Barnet virkelig har modtaget den christne Daab, hvorom de tilstedeværende Vidner, saavel som den, der har forrettet Daaben, ere pligtige, ved Møde for Præsten, om det af ham begjeres, at afgive deres Forklaring.

Desuden skal enhver Hjemmedaab, hvad enten den forrettes af vedkommende Præst eller af Andre, inden foranførte Tidsfrister anmeldes for den Kirkebetjent, som tilligemed Præsten fører Bog over de ministerielle Handlinger. For Forsømmelse af denne Anmeldelse kan den Vedkommende, ansees med en Mulct af 1 - 5 Rdr. til Fattigkassen efter Øvrighedens nærmere Bestemmelse, og dersom det befindes, at Hjemmedaab er valgt uden tilstrækkelig Grund eller at man uden nogen af de i det Foranstaaende anførte Aarsager har ladet Barnet døbe af nogen anden end vedkommende Præst, bør enhver af de Skyldige tiltales til at erlægge en Mulct af 2 til 10 Rdl. til Fattigkassen. (Fr. 30 Mai 1828 § 7., 8.)

20 Medens det, ifølge Loven af 4 Marts 1857 er overladt til Forældrene eller De, der ere i Forældres Sted, selv at bestemme Tiden, da deres Børn skulle modtage den christne Daab, uden at noget Tvangsmiddel i denne Henseende kan anvendes, er det derimod paalagt Forældrene, inden 1 Aar efter Barnets Fødsel, for Sognets Præst og Kirkebetjent at opgive det Navn, de ville have Barnet tillagt, til Indførelse i Kirkebøgerne, og, forsaavidt Barnet ikke senere maatte blive døbt, skal da en Udskrift af disse i alle borgerlige Forhold træde istedetfor Daabsattest.

For at undlade denne Anmeldelse kan Amtmanden mulktene Forældrene paa 1 til 5 Rdr. til vedkommende Fattigkasse, hvilken Mulct paalægges for hver Uge de sidde Øvrighedens Tilhold overhørig, og hver fjerde Uge fordobles. Dersom Mulkten ei i Mindelighed erlægges, bør den hver Uge inddrives ved Udpantning, tilligemed samme Udpantningsgebyr, som for kongelige Skatter er bestemt. (Lov af 4. Marts 1857 § 2 og Forordn. 30. Mai 1828 § 5).

Om den i Fr. 30. Mai 1828 § 9 paabudne Anmeldelse om Barnefødsel, for vedkommende Kirkebetjent, paa Landet inden 8 Dage og i Kjøbstæderne inden 2 Dage, endnu kan fremtvings under Mulkt, er maaskee tvivlsomt.

21. To til tre Dage førend et Barn skal døbes i Kirken, eller dets Daab sammesteds bekræftes, skal Forretningen bestilles hos Sognepræsten. Ordenligviis bør, naar det er et ægte Barn, Faderen selv møde hos Præsten, men er det en bekjendt Mand, kan Begieringen og Anmeldelsen ogsaa skee skriftlig; og naar Faderen ei selv kan møde, samt naar det er et uægte Barn, kan en paalidelig Person sendes til Præsten, for at foranstalte og meddele det Fornødne.

Den samme Bestilling skal ogsaa skee hos vedkommende Kirkebetjent, hvis Pligt det er at indføre Daabsforretningen i sin Embedsbog, (§ 13).

- Ved et uægte Barns Daab eller dennes Bekræftelse i Kirken maa ikke spørges om Barnefaderens Navn, hvorimod der, naar Barnets Daab eller Hjemmedaabens Stadfæstelse bestilles hos Præsten og vedkommende Kirkebetjent, i Kirkebogen bør gjøres Forklaring om Barnefaderen, hvoraf der da kan meddeles enhver Vedkommende fornøden Udskrift. (Rskr. 4 Sept, 1830).

22. Naar Daaben eller Daabens Bekræftelse forefalder paa en Dag, da der er offentlig Gudstjeneste, foretages den først efter Prædiketjenesten, nemlig naar Psalmen efter Prædiken er sjungen, med mindre Altergang finder Sted, thi da forrettes Daaben først naar denne er forbi, men førend Velsignelsen messes og Slutningspsalmen synges.

I Kjøbenhavn, Odense og Ribe skeer Daaben først naar hele Høimesstjenesten er til Ende.

- Paa Søndage kan Daab ligeledes foretages, nemlig i Kjøbenhavn om Formiddagen indtil Kl. 2, men udenfor Kjøbenhavn bør Anordningen om Almueskolevæsenet iagttages, og Daaben for Skolegangens Skyld altsaa finde Sted Kl. 11 1/2.

- Naar flere Børn paa samme Dag skulle døbes, bør dette skee i den Orden, hvori Daaben er bestilt. (§ 14. Reskr. 10de og 16de Septbr. 1828).

- Daaben kan gjerne skee samme Dag som Moderens Kirkegang. (Rskr. 28 Juli 1821).

23. Naar Hjemmedaab forlanges hos Præsten, bør han saasnart skee kan foretage denne Handling, dog bør Forældrene, hvor det behøves, skaffe ham Befordring til det Sted, hvor Daaben skal forrettes. (§ 15).

- Hvor det er tvivlsomt, om et Barn rettelig er døbt, bør det døbes paa samme Maade som ethvert andet Barn, hvilken Regel i Særdeleshed anvendes paa Hittebørn. (§ 16).

24. Ved enhver Daab, ogsaa enhver Hjemmedaab, bør være i det Ringeste 3 Faddere eller Vidner, men dog ei mere end 5 af Mands- og Qvindespersoner tilsammen.

Ingen maa antages til Fadder, som ikke bekjender sig til den christelige Religion, og heller ikke Nogen, som endnu ikke er konfirmeret, hvorhos de endvidere bør være ærlige og uberygtede Folk. (§ 17 og D. L. 2 - 5 - 6).

Under de tre Vidner kunne være mediberegnete den, der bærer Barnet og den, der holder Huen; ja de kunne endogsaa bestaae af begge Forældrene og Jordmoderen. (Rskr. 11. April 1826 og 16 Sept. 1828).

Skjøndt der ei maa være flere end 5 Faddere af begge Kjøen, den som bærer Barnet mediberegnet, maa der dog offres af Saamange man vil. (Reskr. 22 Jan, 1740).

At de samme Vidner, som vare tilstede ved Hjemmedaaben, ogsaa ere tilstede ved dens Stadfæstelse i Kirken, er vel passende, men ikke befalet. (Rskr. 16. Sept, 1828).

Naar Tvillinger døbes paa eengang, kunne de samme Personer være Faddere for dem begge. (Rskr, 16 Aug, 1831).

25. Præsten bør paasee, at intet upassende Navn gives noget Barn, og har det ved Hjemmedaaben faaet et saadant, maa det ei gjentages ved Daabens Stadfæstelse i Kirken.

Barnet bør ved Daaben benævnes baade med sit Fornavn og med det Familie eller Stammenavn, som det i Fremtiden skal bære.

- I de Familier, som endnu intet fast Familienavn have antaget, beror det paa Faderen, om han vil lade sit Barn kalde med det samme Tilnavn, han selv har baaret, eller lade dette Tilnavn danne af sit Fornavn paa den hidtil brugelige Maade, eller tillægge det et fast Navn efter det Sted, hvortil han hører; men har Faderen ældre levende Børn, bør de yngre gives samme Tilnavn, som de ældre allerede have, og det Tilnavn et Barn af Faderen eengang er tillagt, bør ogsaa være Regel for hans tilkommende Børn, samt vedligeholdes i Familien, hvis ingen Bevilling til Afgivelse erhverves.

Præsten maa ikke nægte at døbe et Barn med det Tilnavn Forældrene begjere, naar det kun er passende og dannet efter de almindelige Regler; dog kan et Pigebarns Tilnavn ei gives ved „Datter“, men bør være det samme som Brødrenes,

Det vedvarende Familienavn maa ogsaa afvexlende forenes med Faderens Navn, saaat naar Faderen hedder Hans Pedersen Krag, kan Sønnen hedde Jens Hansen Krag og Datteren Karen Hansdatter Krag (hvilket uidentvivel er den rigtigste Maade for Almuen at bruge Tilnavn paa, og desuden stemmende med ældgammel Skik).

Et uægte Barn maa uden Faderens Samtykke ikke døbes med hans Familienavn eller et saadant dannes af Faderens Fornavn; ønsker Moderen dette, bør hun forskaffe hans Samtykke, der helst bør gives skriftligt. Ellers bør det have Navn efter Moderen, hvilket kan dannes efter Barnets Fødested, Moderens Tilnavn og andre rimelige Former; vel og efter et af Moderens Fornavne, kun ikke ved at lægge „sen“ umiddelbart til Fornavnet, f. Ex. Karolinesen men ved at lade det kvindelige Navn gaae over til et beslægtet mandligt Navn, og deraf danne Tilnavnet, f. Ex Karlsen. (§ 18 Rskr, 4. October 1828, 15. Aug. og 22. October 1829), hvor der tilføies: at Lovgiverens Øiemed er at skaffe ethvert Individ et fast, og saavidt muligt paa hans Slægt henvisende Navn, samt at denne Sag ikke

lader sig ordne ved aldeles nøiagtige Lovregler, men maa betroes Præsternes Konduite og forstandige Veiledning.

Iøvrigt synes det, at Forpligtelsen til at optage Stammenavn er et forvidt gaaende Indgreb i Borgernes personlige Rettigheder, der efter Grundlovens senere Bestemmelser ikke vil kunne fremtvinges.

26. Efterat Daaben saaledes er ophørt at være en Tvangssag, er ligeledes den Bestemmelse i D. L. 5 - 2 - 30 og 31, og den nyere Lovgivning: „at udøbte Børn ikke ere berettigede til Arv” - hævet ved Lov af 1ste Decbr. 1857, saa al Undladelse af Daaben ikke længere medfører Fortabelse af Arveret, hvilket heller ikke finder Sted, dersom Vedkommende forsømme den lovbefalede Anmeldelse til Kirkebogen om Barnets Fødsel.

- Dette kommer dog ikke til Anvendelse, naar den Person, efter hvem Arv falder, allerede var afgaaet ved Døden inden nuværende Lov udkom, og heller ikke ved Arveberettigelse, der begrundes paa allerede dengang afdøde Personers Arveret, hvilke Tilfælde saaledes endnu skulle bedømmes efter den ældre Lovgivning, og navnlig efter Forordn. af 4de Juni 1828, hvorefter et Barn, der dør udenat have modtaget Daaben, dog ikke derfor skal udelukkes fra Arv, naar blot ikke den i Forordn. 30. Mai 1828 § 1 til Daabens Iværksættelse foreskrevne Tid er udløbet.

27. Til Slutning følger her Loven om Sognebaandets Løsning af 4de April 1855.

Efter den forrige Lovgivning var i Almindelighed ethvert Medlem af Folkekirken bundet til det Sogns Menighed, i hvilket han havde sit Hjem, og derfor pligtig til at lade ministerielle Handlinger, saasom Daab, Vielse og Jordpaakastelse m. m. foretage, af saavel som at søge sin Altergang hos denne Menigheds Præst, hvem han og i andre Henseender var pligtig at henvende sig til som sin Sognepræst.

- Dette var en saare følelig Indskrænkning i den personlige Frihed paa det aandelige Gebet, især naar den Præst, til hvem Vedkommende saaledes vare bundne, ikke var i Besiddelse af deres Agtelse, eller havde en anden religiøs Retning og Overbeviisning end de selv, eller der af andre Grunde fandt en saadan personlig Misstemning Sted imellem dem, som var til Hinder for det rette Forhold, som bør være mellem Sjælesørger og Sognebørn.

- Disse Betragtninger, i Forbindelse med det almindelige Ønske om Forandring i denne Henseende og Haabet om derved at modvirke den fordærlige Gjæring, der fandt Sted i de kirkelige Forhold, fremkaldte omsider ovennævnte Lov, som under Iagttagelse af visse Forskrifter tillader Enhver at slutte sig i kirkelig Henseende til hvilken som helst for en vis Menighed beskikket Præst, og som iøvrigt ikke har til Hensigt at løse Menighedsforbindelsen, men tvertimod at styrke den, ved at give den Frihed og Sandhed *).

See Mere herom i Motiverne til Loven, som findes i Departementstidenden for 1855. Nr. 16 og 17.

- Loven selv, om hvis Hensigtsmæssighed der kun kan være een Mening, er af følgende Indhold:

§ 1. Naar et Medlem af en Sognemenighed ønsker i kirkelig Henseende at slutte sig til en anden Præst end Sognets, bliver derved Følgende at iagttage:

§ 2, Den Paagjældende bør træffe fornøden Aftale om Sagen med den for en vis Menighed bestikket Præst, af hvem han ønsker de kirkelige Handlinger for sit Vedkommende udførte, og til hvem han overhovedet ønsker at vende sig som sin Sjælesørger.

Efter at have ordnet det Fornødne med denne, anmelder han Sagen for Provsten, som dernæst har at meddele vedkommende Sognepræst Underretning om det indtraadte Forhold. Ønsker han at vende tilbage til sit Sogns Præst, har han at gjøre Anmeldelse derom til Provsten, som derefter meddeler det Fornødne til begge Præster.

Friheden til at vælge en anden Præst til sin Sjælesørger end Sognets egen, er saaledes indskrænket til saadanne Præster, der have en bestemt Menighed, altsaa Sognepræster og residerende Kapellaner ved Kjøbstædmenigheder, hvorved de Paagjældende blive Medlemmer af den af dem antagne Præsts Menighed.

Derimod strækker Friheden sig ligesaa lidt til at kunne vælge ordinerede Kateketer og personelle Kapellaner, der ingen selvstændig Menighed have, som til at vælge hvilken Præst man vil til Udøvelse af forefaldende ministerielle Handlinger, under fuldkommen Opgivelse af Menighedsforholdet, (See Motiverne til selve Loven i Departementst. for 1855 Pag. 259).

§ 3. Fremdeles bør den Paagjældende meddele til Kirkebetjenten og til Præsten i hans eget Sogn alle til Kirkebøgenes Førelse fornødne Oplysninger angaaende enhver kirkelig Handling, som udføres af en anden Præst, idet Sognets Præst er forpligtet til at paasee, at Alt, hvad Lovgivningen kræver, bliver indført i Sognets Kirkebøger. Denne Meddelelse bør skee med vedlagt Attest fra den Præst, som har udført den kirkelige Handling, senest 8 Dage derefter, og Sidstnævnte bør tillige indføre Beretningen om den kirkelige Handling i sit Sogns Kirkebog, dog uden Nummer i vedkommende Rubrik, undtagen forsaavidt Konfirmationen angaaer. Forsømmelse af den omhandlede Meddelelse straffes, efter Øvrighedens nærmere Bestemmelse, med Mulkt til Distriktets Fattige fra 1 til 5 Rdr., med Tillæg af 1 til 5 Rdr. for hver Uge, denne Pligts Opfyldelse maatte være tilsidesat.

§ 4. Anmeldelse om Børns Fødsel (eller Navngivelse) gjøres for den Kirkebetjent, der fører det ene Exemplar af Kirkebogen, og af ham for Præsten i det Sogn, hvor Barnet er født.

Ligeledes tilkommer det Sognepræsten i det Sogn, hvor Bruden har sit Hjem, at foretage Lysning til Ægteskab, i hvilken Henseende Bestemmelserne i Forordn. af 30 April 1824 § 14, angaaende hvad der skal iagttages, naar Brudevielsen

efter Bevilling udføres af uvedkommende Præst, skulle komme til Anvendelse forsaavidt de lade sig forene med Indholdet af denne Lov.

- Skudsmaalsbøger autoriseres af den Præst, af hvem Barnet er konfirmeret, hvorimod den i Tyendeloven § 60 befalede Paategning af samme paa Landet skeer af Sognets Præst.

- Ligeledes paaligger det denne at gjøre de lovbefalede Indberetninger om Fødsler, Daab, Brudevielser og Dødsfald, samt at meddele Attester i Form af Udskrifter af Kirkebogen, undtagen forsaavidt Konfirmationen angaaer, hvorom Indberetning afgives og Attest meddeles af den Præst, der har foretaget den.

§ 5. Den i Forordn. af 18de Oktober 1811 foreskrevne Mægling i Sager angaaende Separation eller Skilsmisse mellem Ægtefolk foretages af den af dem i Medfør af denne Lov antagne Sjælesørger, hvem det tillige tilkommer at meddele de Vidnesbyrd, der maatte forlanges om de Paagældendes Vandel og Forhold, hvilke dog efter Omstændighederne bør fuldstændiggjøres af Sognets Præst.

§ 6. Det paagjældende Menighedsmedlem vedbliver fremdeles at yde sit eget Sogns Præst og Kirkebetjente alle kirkelige Afgifter, der hvile paa Eiendom og Næringsbrug i Sognet, saasom Tiende og Tiendes Vederlag, Smaaredsel, Nannest og deslige faste Indtægter paa Landet, saavelsom Præstepenge i Kjøbstæderne.

De nuværende Præster og Kirkebetjente vedblive derhos at oppebære Høitidsoffer samt kirkelige Accidentier ogsaa for de Handlinger, hvortil deres Tjeneste ikke begieres, saalænge de forblive i de vedkommende Embeder. Men efter deres Afgang fra disse erlægges Høitidsoffer og Accidentser alene til den Præst, til hvem de Paagjældende have sluttet sig, saavelsom til vedkommende Kirkebetjent i denne Præsts Sogn.

Det Tab, som et Skolelærerembede herved maatte lide, erstattes ved Ligning paa sædvanlig Maade.

- Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet bemyndiges til at udfærdige de Regulativer om Præstepenge i Kjøbstæderne, som denne Lov maatte gjøre nødvendige.